

Σ Σ. ΔΕΣΠΟΤΗ

*Δοκίμια στο Κατά Ιωάννη:
Ποίηση Θεολογία*

*Επίμετρο: Παιδαγωγικές-Ποιμαντικές εφαρμογές
ευαγγελικών περικοπών*

ΑΘΗΝΑ 2014

Σ.ΔΕΣΠΟΤΗ

*Δοκίμια στο Κατά Ιωάννη:
Ποίηση και Θεολογία*

**Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΣΤΟΝ 21^ο αι.
Τόμος Γ'**

**ΑΘΗΝΑ
2014**

Copyright: Σωτ.Δεσπότης
ISBN: 978-960-99575-5-7

Πρώτη έκδοση: Αθήνα 2014

Απαγορεύεται ή άναδημοσίευση και γενικά ή όλική, μερική ή περιληπτική άναπαραγωγή και μετάδοση, έστω και μιās σελίδας, του παρόντος βιβλίου, κατά παράφραση ή διασκευή με όποιοδήποτε τρόπο (μηχανικό, ήλεκτρονικό, φωτοτυπικό κ.λπ. Ν2121/93, Άρθρο 51). Η άπαγόρευση ισχύει και για τίς δημόσιες ύπηρεσίες, βιβλιοθήκες, όργανισμούς κ.λπ. (Άρθρο 18). Οί παραβάτες διώκονται (Άρθρο 13) και τούς επιβάλλεται κατάσχεση, άστικές και ποινικές κυρώσεις, σύμφωνα με τον Νόμο (Άρθρα 64-66).

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΒΟΥΤΖΟΥΛΙΔΗΣ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:
ANNA ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΗ
Τηλ. 210-3300067, Email: art@metropolispress.com

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΕΚΔΟΣΕΙΣ TREMENDUM — Γ. ΒΟΥΤΖΟΥΛΙΔΗΣ
Τηλ./Fax: 210-7513717 – ΚΙΝΗΤΟ ΤΗΛ.: 6936-052613

Email: georgevou@hotmail.com

Αφιερώνεται στις αγαπητές συνεργάτισσες
κ. Αφροδίτη Αγαπητού και κ. Αθανασία Συλβέστρου

Πρόλογος

Το παρόν πόνημα αποτελεί συλλογή άρθρων αναφορικά με το ποιητικότατο *Κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο*. Θεωρώ ότι ο αναγνώστης του 21^{ου} αι. επί τη βάσει αυτού του Ευαγγελίου μπορεί με τη χάρη του Θεού Πατέρα να εμπνευσθεί σε μια εποχή μετανεωτερικότητας μια θεολογία που αξιοποιεί διαχρονικά σύμβολα και εκφράζει ποιητικά-δημιουργικά την αλήθεια που σήμερα έχει σχετικοποιηθεί. Τα τρία τελευταία δοκίμια αφορούν στην αξιοποίηση γνωστών ευαγγελικών περικοπών των Συνοπτικών σε συνάξεις σύγχρονων συντροφιών. Τα συγκεκριμένα άρθρα δημοσιεύτηκαν σε διαφορετικά περιοδικά και σε αυτό το γεγονός οφείλεται η ανομοιομορφία σε κάποια σημεία.

Θερμές ευχαριστίες στην οικογένεια και ιδίως τη σύζυγό μου Ι. Γρηγοράκη. Το βιβλίο αφιερώνεται στο μέλος ΕΤΕΠ του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας κυρία Αφροδίτη Αγαπητού. Επί τρεις δεκαετίες παρέχει με ενθουσιασμό και προσήλωση τις υπηρεσίες της στις Βιβλικές Σπουδές του Τμήματος. Χωρίς τη δική της ευγενική υποστήριξη σε πολλαπλά επίπεδα αυτό το έργο δεν θα ήταν δυνατόν να ολοκληρωθεί. Τον ίδιο ζήλο και δυναμισμό επιδεικνύει και η κ. Αθ. Συλβέστρου επίσης μέλος ΕΤΕΠ. Την φιλολογική επιμέλεια του κειμένου ανέλαβε ο πάντα ακούραστος «εραστής των γραμμάτων» Ιωάννης Λεολής τον οποίο και ευγνωμονώ. Στην τελική διαμόρφωση βοήθησε ενεργά ο κ. Γ. Βουτζουλίδης τον οποίο και ευχαριστώ.

Η τελική δοξολογία ανήκει πρωτίστως στον τριαδικό Θεό και σε δύο αγίους που λειτουργούν μεσιτικά και παρακλητικά: τον άγ. Αθανάσιο τον Αθωνίτη και τον νέο όσιο Πορφύριο Καυσοκαλυβίτη.

Εορτή της Υπαπαντής 2014

Σ.Δ.

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
Σύντομη Εισαγωγή στο Κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	
I. Η λειτουργικότητα του Προοιμακού Ύμνου του Κατά Ιωάννη Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	
II. Ἔρχεσθε και ὄψεσθε (Ιω. 1, 35-39):.....	
Οι πρώτοι λόγοι του Ιησού στο Κατά Ιωάννη και η δημιουργία του κύκλου των μαθητών Του	57
III. Βιβλικοί Συνειρμοί της περικοπής του Γάμου της Κανά (2, 1-11).....	83
IV. Το Ιω. 2-4 και το μοτίβο της γαμήλιας εμπειρίας του Πάσχα	119
V. ΙΩ. 8, 25: τὴν ἀρχὴν ὃ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν [ε:].....	170
VI. Η περικοπή της ανάστασης του Λαζάρου.....	178
VII. Η συνάντηση των Ελλήνων και η κλήση των μαθητών στο Κατά Ιωάννη.....	222
VIII. Το θέμα και ο τίτλος της αρχιερατικής Προσευχής (Ιω. 17)	276
IX. Ο Εκκεντημένος Μεσσίας και η θυσία υπὲρ ἡμῶν Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	
X. Παλαιά Διαθήκη και Λατρεία της ορθόδοξης Εκκλησίας Κριτικές επισημάνσεις με επίκεντρο τη θεία Ευχαριστία	320
XI. Η Μαριάμ της Καινής Διαθήκης – Η Θεοτόκος της ορθόδοξης Εκκλησίας.....	344
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ-ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ	
I. Φωνή βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ: ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου (Ησ. 40, 1) «Εναλλακτική» σύλληψη του ευαγγελίου των ευαγγελίων στη σχολική τάξη.....	372
II. Μια Ανάγνωση της περικοπής του μισητού «φιλάνθρωπου αλλοδαπού» (Λκ. 10, 25-37) στη συνάφειά της.....	401
III. Η παραβολή του αρίστου-δειπνου (Λουκά 14,16-24· Ματθαίος 22, 1-14).....	422
IV. Νέες προσεγγίσεις στις παραβολές του άδικου Οικονόμου και των Μνών του Κατά Λουκάν στο πλαίσιο των εναλλακτικών οικονομικών μοντέλων του 1 ^{ου} αι. μ.Χ.	480

**ΕΠΙΜΕΤΡΟ: Λήμματα στη Μεγάλη Ορθόδοξη Χριστιανική
Εγκυκλοπαίδεια (ΜΟΧΕ).....Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

**Η ΜΑΡΙΑΜ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ - Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ:
ΤΟ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ**

Η κρίση που διανύουμε αποτελεί μοναδική ευκαιρία να ανακαλυφθεί το αληθινό μήνυμα της ύπαρξης εορτών της Εκκλησίας που τον προηγούμενο αιώνα εμπορευματοποιήθηκαν, «τυποποιήθηκαν» και εν τέλει ξέφτισαν. Αυτό συνέβη κατεξοχήν με τα Χριστούγεννα. Ενώ στη Δύση και στην Ανατολή γίνονται τόσες προετοιμασίες για αυτήν, αυτή καθεαυτή η ημέρα, χρόνια τώρα θεωρείται από τους Ευρωπαίους ως η πλέον ανιαρή του έτους. Το αποτέλεσμα ήταν ότι πάψαμε να γοητευόμαστε από την πτωχεία του περιθωριακού βρέφους της Βηθλεέμ αφού αναζητού(σα)με καταφύγιο και νόημα ζωής σε προκατ(ασκευασμένους) αστέρες-Σωτήρες (γένους αρσενικού και θηλυκού) που τελικά μας οδήγησαν στην απογοήτευση και ουσιαστικά στην απώλεια όχι μόνο της ζωής της αιώνιας αλλά και του «καθημερινού» βίου. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι σύμβολο της εορτής επί έναν αιώνα είναι ο ευτραφής προμηθευτής Σάντα Κλάους, το προϊόν της διαφημιστικής καμπάνιας της Κόκα-Κόλα το οποίο ουδεμία σχέση έχει με τον αυθεντικό άγ. Βασίλειο και άγ. Νικόλαο.

Εκτός όμως της ανίας, αρκετά χρόνια τώρα, περιοδικά ευρείας κυκλοφορίας «μεγάλων» εκδοτικών οίκων, ήδη από τις παραμονές των εορτών αντί να προσεγγίζουν με δέος και ευγνωμοσύνη τη μεγάλη έκπληξη, το μυστήριο της σάρκωσης του Θεού της θυσιαστικής αγάπης στον ξένο και αφιλόξενο κόσμο **μας**, φροντίζουν να εξαλείψουν από το κοινό τους και την ελάχιστη ρανίδα ευσέβειας, ανάτασης, «καλής» αλλοίωσης. Έτσι με επιστημονικοφανή διάθεση φυλλάδες (που συνήθως λανσάρουν «άλλες» Μαντόνες ως μοντέλα ζωής) θίγουν θέματα όπως εάν όντως η Θεοτόκος παρέμεινε παρθένα. Ήδη όμως από τα τέλη του 1^{ου} αι. μ.Χ. ο Ιγνάτιος (Εφ. 19.1· πρβλ. 7.2· 18.3· Σμυρν. 1.1), χωρίς καμία διάθεση Μαριολατρίας, προφητικά σημείωνε τα εξής: *ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου (α) ἢ παρθενία Μαρίας καὶ (β) ὁ τοκετὸς αὐτῆς ὁμοίως καὶ (γ) ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου **τρία μυστήρια κραυγῆς (!) ἄτινα ἐν ἡσυχία Θεοῦ ἐπράχθη** (= Διέφυγαν της προσοχής του άρχοντα του αιώνα αυτού η παρθενία της Μαρίας και ο τοκετός της και ο θάνατος του Κυρίου, τρία μυστήρια περιβόητα που πραγματοποιήθηκαν σε θεϊκή σιωπή ο φαινομενικός άρχων αυτού του κόσμου).* Και όντως από τον 2^ο αι. μ.Χ. ταυτόχρονα με τη διασύνδεση της παρθένου Μαρίας με την προμήτορα Εύα¹, μαρτυρείται από τον Κέλσο (177 μ.Χ.) μια σφοδρή πολεμική εναντίον της εκ Παρθένου γεννήσεως και του ήθους της Θεοτόκου βασιζόμενη σε ένα ιουδαϊκό αντιχριστιανικό κείμενο: *Οι Χριστιανοί πίστευσαν ανοήτως στον Ιησού, ο οποίος τους εξαπάτησε πείθοντάς τους ότι γεννήθηκε από μια παρθένο, ενώ αυτή ήταν μοιχαλίδα, διωγμένη από μνηστήρα της και άσημη και φτωχή· γέννησε τον Ιησού από ένα στρατιώτη ονόματι Πάνθηρα, κι ο Ιησούς, πού ήταν ένας φτωχός, δούλεψε στην Αίγυπτο σαν μισθωτός εργάτης (1.28-32)².*

Στο πλαίσιο των ανωτέρω και κατ' αντιστοιχία προς την κλασική απορία της Ερμηνευτικής εάν ταυτίζεται τελικά ο Ιησούς της ιστορίας με τον Χριστό της Εκκλησίας, τέθηκε το ερώτημα αναφορικά με το πρόσωπο της μητέρας Του: άραγε ταυτίζεται η Μαρίας της ιστορίας/πραγματικότητας με την Θεοτόκο της πίστεως ή/και της φαντασίας³; Σ' αυτό το σημείο όντως πρέπει να παραδεχθούμε ότι στην Ανατολή για πολλά μέλη της Εκκλησίας ο Ακάθιστος ύμνος είναι πιο δημοφιλής από την μελέτη της Γραφής ενώ στη Δύση

¹ Ιουστ. Διάλ. 84.1· 100.4· πρβλ. 43. 3-7· Α' Απολ. 21 κε.· 32 κε.· Ειρηναίος, *Κατά Αιρέσεων* 3.22.4· 5.1.1. 19.1.

² Κ. Σιαμάκης, *Εξωχριστιανικές Μαρτυρίες για το Χριστό και τους Χριστιανούς*, Θεσσαλονίκη 1995, 70.

³ Σχετικά με το ερώτημα αυτό βλ. π. Ε. Πριγκιπάκη, *Η Θεοτόκος και το Μυστήριο της θείας Οικονομίας κατά τον Ανδρέα Κρήτης* (Διδ. Διατριβή) Ρέθυμνο 2011, 248 υποσ. 1244-5. Στην εργασία, την οποία μπορεί να κατεβάσει κάποιος και από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, μπορεί ο ενδιαφερόμενος να ανακαλύψει πλούσιο βιβλιογραφικό υλικό ιδίως ελλήνων συγγραφέων για το Πρόσωπο της Θεοτόκου.

καθιερώθηκε η προαναφερθείσα Μαριολατρία⁴ η οποία μέχρι σήμερα ανθεί ιδίως στη Λατινική Αμερική όπου ο Ρωμαιοκαθολικισμός βιώνει μια πρωτόγνωρη άνθηση.

Με την παρούσα μελέτη θα επιχειρήσω να απαντήσω στο ερώτημα: ποια από τα στοιχεία και ιδίως τα παλαιοδιαθηκικά σύμβολα τα οποία αποδίδονται στην Θεοτόκο στην υμνολογία και την Εκκλησία, έχουν ερείσματα στην παρουσίαση του συγκεκριμένου προσώπου από την Καινή Διαθήκη⁵. Γι' αυτό και κατωτέρω παρουσιάζω τις βιβλικές αναφορές με αριθμητικό τρόπο προκειμένου επιλογικά να σημειώσω ποια από αυτά απαντούν στην υμνολογία και ποια από αυτά έχουν τεθεί μάλλον στο περιθώριο.

1. Η ετυμολογία του ονόματος Μαριάμ *miryām* είναι αμφιλεγόμενη. Οι ετυμολογίες «πικρός», «επαναστάτης», «το ευπρόσδεκτο παιδί», «ισχυρά νερά», «κυρία» ή η προέλευση από την αιγυπτιακή λέξη *myr αγαπημένη* ⁶αμφισβητούνται⁷. Σε κάθε περίπτωση το όνομα ανακαλεί τη δυναμική προφήτισσα (!) που μαζί με τον Μωυσή και τον Ααρών ηγήθηκε της Εξόδου. Είναι η πρώτη από εκείνες τις γυναίκες (**Δεββώρα** Κριτές 4-5 **Ολδά** Δ' Βασ. 22, 14-20 **Β' Παρ.** 34, 22-28 **Νωαδία** Νεεμίας 6, 14) οι οποίες αναδεικνύονται και δρουν καταλυτικά σε **εξαιρετικά κρίσιμες-οριακές (!) για τον Ισραήλ εποχές**. Από αυτές προέρχονται κάποια από τα αρχαιότερα κείμενα της Α.Γ. (π.χ. η Ωδή της Μαριάμ Έξ. 15, 20 κε.). Είναι ύμνοι που διακρίνουν τη δυναμική επέμβαση του απελευθερωτή Θεού στην Ιστορία χάριν των αδυνάτων.
2. Ο απ. Παύλος (Π.) ο αρχαιότερος συγγραφέας της Κ.Δ. παρότι ο νεότερος απόστολος, δεν αναφέρεται στην Μαριάμ. Ο κίνδυνος να «υποκαταστήσει» τον Ιησού και να θεοποιηθεί το πρόσωπό της σε έναν μεσογειακό χώρο με σκληρές πατριαρχικές δομές όπου η λατρεία της Μεγάλης Μάνας είναι εξαιρετικά δημοφιλής ήταν (και είναι μέχρι σήμερα) εξαιρετικά έντονος. Ο Π. (ο οποίος τιμά το γυναικείο φύλο στις επιστολές του⁸) διακηρύσσει στην *Προς Γαλάτας* (4, 4⁹) μέσω μιας παραδεδομένης (μάλλον) Ομολογίας το γεγονός ότι όταν έφθασε το πλήρωμα του χρόνου¹⁰, ο δαυιδίδης κατά σάρκα (Ρωμ. 1, 2 **Β' Τιμ.** 2, 8) Ι. Χριστός προήλθε από γυναίκα. Το σύνταγμα, όμως, *γενόμενον εκ γυναικός* (χωρίς οριστικό άρθρο) σημαίνει στην Α.Γ. απλώς τον βροτό (Ιώβ 14, 1-15, 14-25, 4 *πρβλ.* Α' Έσδρ 4,15 1QH 13.14). Ενώ η εκ Παρθένου γέννηση δεν εξαιρείται από τον Παύλο, αυτός εξαίρει τη σωτηρία που

⁴ Βλ. σχετικά A. Mueller/ D. Sattler, *Mariologie, Handbuch der Dogmatik* (ed. T. Schneider), Düsseldorf: Patmos 1992, 155-187.

⁵ Τη στιγμή που ήδη είχε γραφτεί το παρόν άρθρο κυκλοφορήθηκε το άρθρο Αικ. Τσαλαμπούννη, *Η μητέρα του Κυρίου στην Καινή Διαθήκη, Εξηγητικά*, Θεσσαλονίκη 2013, 21-45.

⁶ *Πρβλ.* αγνώστου συγγραφέα Miriam (given name) http://en.wikipedia.org/wiki/Miriam_%28given_name%29. Κ. Σιαμάκη, *Η Μητέρα του Κυρίου*, <http://www.philologus.gr/4/68-2010-01-01-01-22-30/162-2010-03-28-21-09-34> (ημερ. ανάκτησης 23.11.2013): *ὄνομα ἀδιευκρίνιστης σημασίας ἢ ἴσως σημαίνει μὲν ἐτυμολογικῶς «ἀνθάδεια» κι «ἀπέιθεια», ἀλλὰ μᾶλλον λεγόταν τότε μὲ τὴν ἔννοια τοῦ χαριτωμένου καὶ τσαχπίνικου γιὰ κοπέλλα ὀνόματος «ἀτίθασση», «ἀδάμαστη», «ζωηρή», «ζόρικη», «ζορμπαλοῦ», «σβέλτη», «κοπέλλα μὲ τσαγανό»· καὶ μᾶλλον ἀναφέρεται στὴ νεογνικὴ ζωηρότητά της, ἢ ὅποια ἐκφραζόταν μὲ τὸ πολὺ κλάμα της ἢ μὲ τὸ ὅτι στήριζε τὸ κεφάλι της ἢ περπατοῦσε πολὺ μικρὴ, μικρότερη τοῦ συνήθους. ἐννοεῖται ὅτι ἀντὰ τὰ εἶχε ἢ πρώτη Μαριάμ (ενν. ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μωυσή), καὶ ὄχι οἱ μεταγενέστερες ποὺ ὀνομάστηκαν ἔτσι ἀπὸ κείνη.*

⁷ Βλ. M. Wolter, *Das Lukasevangelium*, Tübingen: Mohr 2008, 87.

⁸ *Πρβλ.* Κ. Μπελέζου, *Γυναίκες και Απόστολος Παύλος. Οι δύο Προς Κορινθίους Επιστολές υπό το φως της εκκλησιαστικής παράδοσης και της σύγχρονης φεμινιστικής ερμηνευτικής*, Αθήνα 2013.

⁹ Στο 4, 29 παραλληλίζοντας τον Ισαάκ με τον Ι. Χριστό σημειώνει: *ἀλλ' ὡσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκεν τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν.*

¹⁰ Ο Ο. Hofius (*Η «αλήθεια του Ευαγγελίου»*). Ερμηνευτικές και θεολογικές σκέψεις σχετικά με την αξίωση αλήθειας του παύλειου Κηρύγματος ΔΒΜ 37 [2009] 54-77 *εδώ* 63-4 *υποσ.* 36) συνδέει το πλήρωμα με την ενηλικίωση και το *ὑπὸ γυναικός* με το γεγονός ότι ο Υιός του Θεού έγινε άνθρωπος για να πορευθεί στο δρόμο του θανάτου.

απορρέει από τον Σταυρό και την Ανάσταση ενώ ταυτόχρονα προϋποθέτει και την προϋπαρξη και την κένωση του Υιού (Φιλ. 2, 5-11). Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμισθεί ότι για αιώνες η κορυφαία εορτή του Χριστιανισμού ιδίως στην Ανατολή δεν είναι τα Χριστούγεννα (που σηματοδοτούν την είσοδο του Θεού στην ιστορία) αλλά η Ανάσταση¹¹.

3. Στον αρχαιότερο Ευαγγελιστή τον Μάρκο, ο Κύριος αποκαλείται στην πατρίδα του παραδόξως ο τέκτων, ο υιός της Μαρίας (6, 1-4) και όχι τέκνο του Ιωσήφ, όπως «διορθώνουν» οι άλλοι δύο Συνοπτικοί (Μτ. 13, 55 Λκ. 4, 23- πρβλ. Ιω. 6, 42) και είναι σύνηθες σε «μικρές» κοινωνίες μέχρι και την εποχή μας. Στην ίδια συνάφεια μνημονεύονται τέσσερα «αδέλφια» και «αδελφές» τα οποία δεν θεωρούνται τέκνα της Μαριάμ: Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαριάμ καὶ ἀδελφὸς (α) Ἰακώβου καὶ (β) Ἰωσήφου καὶ (γ) Ἰούδα καὶ (δ) Σίμωνος· καὶ οὐκ εἰσὶν (ε) αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ¹². Παραδόξως μάλιστα ο ίδιος ο Ιησούς συμπληρώνει σχετικά με τα ίδια: οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ (6, 4). Ἢδη στο κεφ. 3 ο Ιησούς μετά την εκλογή των Δώδεκα, φθάνει σε οίκο και συσσωρεύεται ὄχλος πολὺς. Καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ (= οἱ δικοί/συγγενεῖς του !), ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη (στ. 21). Οἱ γραμματεῖς ἐξ Ἱεροσολύμων ἰσχυρίζονται ὅτι Βεελζεβούλ ἔχει (3, 20-23)¹³. Τελικά ἔρχεται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν καλοῦντες αὐτόν (στ. 31). Ο Ιησούς δεν συναινεί αναδεικνύοντας ως δικούς του οικείους/συγγενεῖς ὅσους ακροατές του ποιήσουν το θέλημα του Θεού Πατέρα: καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτόν κύκλῳ καθημένους λέγει· «ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὁς [γὰρ] ἂν ποιῆσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν» («κλίμαξ» στ. 34-5).
4. Στον Λουκά ο Ευαγγελισμός της Μαριάμ, η «μεγάλη έκρηξη» της καινούργιας Δημιουργίας, «τρέχει»-«ζωγραφίζεται» σε ένα Δίπτυχο παράλληλα με το γεγονός του Ευαγγελισμού της γέννησης του Ιωάννη παρότι τα δύο συμβάντα έχουν διαφορά ἑξι μηνῶν. Ἔτσι αποστέλλονται ποικίλα μηνύματα στους κράτιστους θεόφιλους ακροατές οἱ οποίοι ζούνε στην (κατ' ὄνομα μόνον) «Αἰώνια Πόλη» (Πόρνη κατά την Αποκ. 17, αφού εξαγοράζει τα κορμιά και τις ψυχές 18, 13). Ο έντιμος πρεσβύτες ἄνδρας Ζαχαρίας παρότι ευχόμενος ἐξ ονόματος του λαοῦ, διακονεῖ στο ἅγιον Ὄρος στον ομφαλό/άξονα της ιουδαϊκῆς γῆς τα Ἅγια του Ναοῦ¹⁴, αρνεῖται να αποδεχθεῖ

¹¹ Σύμφωνα με το Μ. Μπέγζο ο ρωμαϊκός χριστιανισμός διακρίνεται για την ενδοϊστορικότητα, δηλ. την εμπιστοσύνη στην Ιστορία, στην αυτοπεποίθηση ότι η Ιστορία ενέχει τη λύση του δράματος της ιστορίας και στην ακράδαντη πίστη ότι η κάθαρση της κοσμικῆς τραγωδίας επισυμβαίνει με τους θεσμούς της Ιστορίας. [...] Ο θεσμός και ο νόμος ανάγονται στα εργαλεία εκείνα που θέτουν σε κίνηση τους μηχανισμούς της Ιστορίας για την αντιμετώπιση του κακού μέσα στον κόσμο [...] Η Ανατολή προκρίνει τη μεταϊστορικότητα, δηλ. την εσχατολογία ἔναντι της Ιστορίας. Στα ἔσχατα στο τέλος της Ιστορίας με τη θεανθρώπινη Δευτέρα Παρουσία και όχι απλῶς και μόνο με την ανθρώπινη ενδοϊστορικὴ παρέμβαση των θεσμών του χριστιανισμοῦ, τότε και μόνο θα ἐπέλθει ἡ κάθαρση της τραγωδίας της Ιστορίας. Η Ιστορία σε Ανατολή και σε Δύση, Θάνατος: Ο Μόνος Αθάνατος, *Ελευθεροτυπία* 28 Απριλίου 2000, 10-11.

¹² Για τη σημασία του ὄρου πρωτότοκος αλλά και ἀδελφός βλ. Κ. Σιαμάκη, Η Μητέρα του Κυρίου <http://www.philologus.gr/4/68-2010-01-01-01-22-30/162-2010-03-28-21-09-34>: οἱ λεγόμενοι ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ του ἦταν ἐξαδέλφια του ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ θεοῦ πατέρα του Ἰωσήφ.

¹³ Σημειωτέον ὅτι σε ἀντίθεση με ὅ,τι συμβαίνει αργότερα στα ραβινικά κείμενα και την πολεμική προς τον Χριστιανισμό, στα Ευαγγέλια ο Ιησούς δεν κατηγορεῖται ὅτι προήλθε ἀπὸ πορνική συνάφεια (πρβλ. Ιω. 8, 41).

¹⁴ Οἱ Σ. Θεοδοσίου - Μ. Δανέζης, *Στα ἰχνη του Ι.Χ.Θ.Υ.Σ. Αστρονομία, Ιστορία, Φιλοσοφία*, Αθήνα: Δίαυλος, 2000 555 ἰσχυρίζονται τα ἐξής: Η εφημεριακή τάξη του Αβιά ἦταν ἡ ὄγδοη ἀπὸ τις 24 (Α' Παρ. 24, 10) οἱ οποίες διακονούσαν ἀνά 15θήμερο στο Ναὸ ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τον μήνα Νισάν. Ἀρα ὁ Ζαχαρίας διακονοῦσε τον μήνα Ταμουζ (Ἰούνιος- Ἰούλιος). Ο ἕκτος μήνας της εγκυμοσύνης της Ελισάβεθ, ὅταν και ἔγινε ὁ Ευαγγελισμός, ἦταν ὁ Τέμπεθ (Δεκέμβριος-Ἰανουάριος) και ἡ γέννηση του Ἰησοῦ τον μήνα Τισρί. Μάλλον ὁμως κάθε εφημερία

ένα γεγονός με παρελθόν στην ισραηλιτική ιστορία: να γεννήσει η στείρα γυναίκα του Ελισάβετ (=ο Θεός είναι επτά/πληρότητα!) εκείνον τον αφιερωμένο Ναζιρίτη που διαθέτοντας το πνεύμα του Ηλία θα πραγματώσει τη συμφιλίωση και τη μετάνοια προετοιμάζοντας το έδαφος για να έλθει επιτέλους ο Κύριος (Μαλθ. 3· Σοφ. Σιράχ 48, 10). Η ασήμαντη νεαρή παρθένα, αρραβωνιασμένη πιθανότατα στην ηλικία των 14 με τον επίσης άσημο τέκτονα Ιωσήφ¹⁵, σε ένα εξαιρετικά ασήμαντο (ίσως και κακόφημο Ιω. 1, 46) χωριό της Γαλιλαίας των αλλοδαπών εθνών (το οποίο δεν συνδεόταν άμεσα με την εκπλήρωση μεσσιανικών προφητειών), αφού επερωτήσεται για το πώς, λέει συνειδητά το ναι στο να φέρει στον κόσμο τον Υιό χωρίς να υπόκειται στη γνώση ανδρός. Αυτός ο Υιός σε αντίθεση προς τον πλανητάρχη «ευεργέτη και σωτήρα της οικουμένης» Αύγουστο θα αποδειχθεί πραγματικά μέγας βασιλέας και Υιός Υψίστου. Η βασιλεία του σε αντίθεση προς τη ρωμαϊκή Ειρήνη/Παξ θα είναι όντως αιώνια/θα νικήσει τον θάνατο. Το γεγονός στο οποίο καταφάσκει¹⁶ η Παρθένος δεν έχει συμβεί στο παρελθόν ενώ μπορεί να κινήσει υποψίες και εξευτελισμό-κατακραυγή στο παρόν, στον μικρόκοσμο όπου ζει¹⁷. Τελικά σε έναν οίκο της Ναζαρέτ (!), σε αυτόν μιας Παρθένου (αφού ακόμη όντας αρραβωνιασμένη δεν είχε μετακομίσει σε αυτόν του δαυιδίδη Ιωσήφ¹⁸) αποτελούμενο από ένα απλό σκοτεινό δωμάτιο (όπως όλα τότε τα σπίτια των φτωχών), πραγματώνεται το αυθεντικό «πείραμα» του Θεού, η απαρχή της σωτηρίας του Σύμπαντος. Αυτό που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι ο Λουκάς μετά από έναν Πρόλογο σύμφωνα με τα πρότυπα της ελληνικής φιλολογίας, για τα γενέθλια του Ι. Χριστού χρησιμοποιεί εκείνη τη «γλώσσα» που χρησιμοποιούν και οι Εβδομήκοντα Μεταφραστές της Αλεξάνδρειας για να αποδώσουν στα ελληνικά την παλαιοδιαθηκική ιστορία της θείας Οικονομίας. Με αυτόν τον τρόπο ο ίδιος ο ιατρός συγγραφέας αποκλείει κάθε ερμηνεία των γεγονότων της Προϊστορίας του Ιησού επί τη βάση μυθολογικών αφηγήσεων περί της θαυμαστής σύλληψης και γενεθλίων θείων ανδρών (όπως π.χ. του Αλεξάνδρου).

5. Στον Λουκά, ο οποίος μάλλον είχε **προσωπική** σχέση με την Παναγία (Λκ. 1, 2¹⁹) αφού καταγράφει (ίσως μετά την κοίμησή της) γεγονότα τα οποία σχετίζονται άμεσα και προσωπικά με την ίδια, η Μαριάμ εκπροσωπεί τη Σιών των προφητών²⁰. «Ενσαρκώνει» όλες τις μορφές εκείνες που αρνούνται να γίνουν δούλοι επίγειων αυθεντιών και στενάζουν ένεκα της αμαρτίας και της αδικίας λαχταρώντας τον αληθινό Μεσσία που θα λυτρώσει από τον πόνο, τις ενοχές και τον θάνατο. Σημειώνει ο **Γ. Ράτσινγκερ**: «Στον ασπασμό/χαιρετισμό του Γαβριήλ στη Μαριάμ υιοθετούνται και πραγματοποιούνται οι προφητείες από τον Σοφονία²¹ (3, 14-17) οι

διακονούσε επί μία εβδομάδα δύο φορές ετησίως. Βλ. Ch.W. Fishburne, *Liturgical Patterns and Structure in the Johannine Apocalypse against the Background of Jewish and Early Christian Worship*. PhD diss. (<http://www.ntgateway.com/book-of-revelation/books-and-dissertations>) University of Edinburgh 1976, 252-3.

¹⁵ Αυτό συμπεραίνεται από το γεγονός ότι κατά την Υπαπαντή ως θυσία αντί της ακαθαρσίας **αυτών** (! και όχι μόνον αυτής όπως προβλέπει το Λευ. 12) προσφέρεται ζευγάρι τρυγόνων και όχι αμνός.

¹⁶ 1, 38: *ἰδὺν ἢ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου.*

¹⁷ Πρβλ. Μτ. 1, 19· Δτ. 21, 20-4 24, 1-4.

¹⁸ Το όνομά του σημαίνει: *ας προσθέσει ο Θεός.*

¹⁹ *Καθώς παρέδσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρεταὶ γενόμενοι τοῦ Λόγου.*

²⁰ Ιωήλ 2, 21· Σοφ. 3, 14· Ζαχ. 9, 9: η Σιών καλεῖται σε χαρά (πρβλ. *salutatio Χαίρε* του Γαβριήλ).

²¹ Ο προφήτης Σοφονίας (= ο Θεός κρύπτει ή προστατεύει) υπήρξε σύγχρονος του Ιερεμία και Ναούμ επί βασιλείας του ευσεβούς Ιωσία (640-609 π.Χ.) και μάλιστα στην αρχή της βασιλείας του καθως τον προφήτη απασχολεί ο θρησκευτικός συγκρητισμός. Κατακλείεται με προφητεία περί σωτηρίας (3, 8-20) που συνδέεται με την αποκατάσταση του ιουδαϊκού λαού και τη σωτηρία του Ιερου καταλοίπου καθως και με την μεταστροφή των εθνών (8-13). Γι' αυτό καλεί την Ιερουσαλήμ να εκφράσει τη χαρά της διότι ο Γιαχβέ βρῖσκειται ανάμεσά της

οποίες διατυπώνονται ως εξής: *Να είσαι χαρούμενη κόρη Σιών, να σκιρτάς Ισραήλ! [...] Ο βασιλιάς του Ισραήλ, ο Κύριος, βρίσκεται στο μέσον σου! [...] Ο Σοφονίας με αυτόν (τον λόγο) ανακαλεί τις διακηρύξεις του βιβλίου της Εξόδου σύμφωνα με τις οποίες η εγκατοίκηση του Θεού στην Κιβωτό προσδιορίζεται ως κατοικία Του στον κόλπο/την αγκαλιά του Ισραήλ (Εξ. 33, 3-34, 9). Αυτός ακριβώς ο λόγος επανέρχεται στον ευαγγελισμό του Γαβριήλ στην Μαριάμ: Θα συλλάβεις στη γαστέρα (Λκ. 1, 31: *καὶ ἰδοὺ συλλήμψη ἐν γαστρὶ*). Ανεξάρτητα από το πώς μπορεί κάποιος να αξιολογήσει τις λεπτομέρειες των παραλλήλων, είναι ορατή μια εσωτερική εγγύτητα των δύο ευαγγελισμών. Η Μαριάμ εμφανίζεται ως η κόρη Σιών προσωποποιημένη. Οι επαγγελίες της Σιών εκπληρώνονται σε αυτήν με έναν απρόσμενο τρόπο. Η Μαριάμ γίνεται η Κιβωτός της Διαθήκης, χώρος αληθινής της εγκατοίκησης του Κυρίου»²².*

6. Η αντίδραση της Μαριάμ στην παρουσία και την αγγελία του Γαβριήλ (= ο ισχυρός του Θεού) δεν είναι παθητική²³. Σε έναν ελληνορωμαϊκό κόσμο όπου παρά τις εξαιρέσεις κάποιων πλουσίων πολίτιδων χηρών γυναικίων-χορηγών, η θέση της γυναίκας εξακολουθούσε να περιορίζεται στην εστία²⁴, αυτοχαρακτηρίζεται *δούλη του Κυρίου* (1, 38). Πρόκειται για τίτλο τιμής μεγάλων ανδρών ηρώων της ισραηλιτικής Ιστορίας (Μωυσέως, Ιησού, Δαβίδ) πρωταγωνιστών κατά την απελευθέρωση του λαού από ξένους δυνάστες²⁵. Μάλλον η ίδια ανακαλεί την μητέρα του Σαμουήλ, την Άννα²⁶ η οποία ταυτόχρονα με την απαλλαγή από τον ευτελισμό που δεχόταν η ίδια ως άγονη στείρα, αλλάζει με τη στάση (τη σιωπηλή κραυγή!) της σελίδα στην ιστορία του λαού. Επίσης δεν είναι τυχαίο το ρήμα *γένοιτο* (λατ. *fiat*) το οποίο χρησιμοποιεί. Σε συνδυασμό με το *ρήμα/τον λόγο ανακαλεί τη Δημιουργία του Σύμπαντος*.
7. Η *Δύναμις/ρώμη του Υψίστου*, το Πνεύμα του Θεού (το οποίο στα εβραϊκά είναι γένους θηλυκού και στα λατινικά αρσενικού), γνωστό επίσης από την δημιουργική του παρουσία επί της αβύσσου κατά Δημιουργία, δεν την επισκέπτεται απλώς όπως συνέβη με μορφές του Ισραήλ αλλά και την Ελισάβετ, τον Συμεών ιδίως στην Πρωτοϊστορία του Λουκά. *Επέρχεται/την κατακλύζει* (σε μία πρώτη Πεντηκοστή²⁷) και κατασκηνώνει σε αυτήν, όπως κάποτε η Δόξα του Κυρίου επεσκίασε την κιβωτό στην έρημο (Εξ. 40, 35) δηλώνοντας την ενεργό παρουσία και τη σωτηρία που παρέχει ο Γιαχβέ σε όσους βρίσκονται σε κατάσταση Εξόδου/πορείας. «Το άγιο σύννεφο – η Σεκινά/σκηνή- αποτελεί ορατό σημείο της παρουσίας του Θεού. Αποκρύπτει την κατοίκηση Του στον Οίκο Του και ταυτόχρονα την καταδεικνύει. Το σύννεφο, που επισκιάζει τους ανθρώπους, επανέρχεται στην αφήγηση της Μεταμορφώσεως του Κυρίου (πρβλ. Λκ. 9, 34 Μκ. 9, 7). Αποτελεί και πάλι σημείο της παρουσίας του Θεού, αυτοαποκάλυψη του Θεού *ιεροκρυφίως*. Έτσι μέσω του λόγου για την επισκίαση με το Άγ. Πνεύμα υιοθετείται η θεολογία του ασπασμού/χαιρετισμού περί της Σιών. Για ακόμη μία φορά η Μαριάμ αποδεικνύεται ζωντανή σκηνή του Θεού διά της οποίας

προστάτης και σωτήρας του λαού της. Βλ. Σ.Ε. Καλαντζάκη, *Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη*, Επιμ. Αθ. Παπαρνάκης, Θεσσαλονίκη: Πουρναρά 2007, 779 κε.

²² Πρόκειται για τον τρίτο τόμο του έργου του *Ιησού από τη Ναζαρέτ* με θέμα: *Αφηγήσεις αναφορικά με την παιδική ηλικία του*. Μεταφράστηκε από την Ι. Γρηγοράκη και εμένα. Κυκλοφορήθηκε πρόσφατα (Νοέμβριος 2013) από τις εκδ. Ψυχογιός-Ουρανός και δεν είχα τη δυνατότητα να παραπέμψω όταν συνέτασσα το παρόν άρθρο.

²³ Ο όρος *ταπεινώσις της δούλης* (1, 48) δεν σημαίνει στη γλώσσα των Ο' τη νεοελληνική *ταπεινότητα* αλλά την χαμηλή κοινωνική και θρησκευτική θέση συγκεκριμένων κατηγοριών ανθρώπων στην πυραμίδα μιας κοινωνίας.

²⁴ Βλ. Κ. Μαντά, *Γυναίκα και Πολιτική στην αρχαία Ελλάδα και τη Ρώμη*, *Αρχαιολογία* 117 (2010) 53-64.

²⁵ Ο ίδιος ο Ισραήλ στο τέλος του Μεγαλυναρίου ονομάζεται *παῖς* αυτού (1, 54).

²⁶ Η μόνη που ονομάζεται *δούλη Κυρίου* στην Π.Δ. (Α' Βασ. 1, 11).

²⁷ Πρβλ. Πρ. 1, 8: *ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς*. Πρβλ. Ησ. 32, 15: *ἕως ἂν ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πνεῦμα ἅφ' ὑψηλοῦ καὶ ἔσται ἔρημος ὁ Χερμελ καὶ ὁ Χερμελ εἰς δρυμὸν λογισθήσεται*.

Αυτός επιθυμεί να κατοικήσει καινοπρεπώς ανάμεσα στους ανθρώπους» (Γ. **Ράτσινγκερ**²⁸).

8. Το γεγονός ότι η Παναγία δεν είναι ένα παθητικό αντικείμενο- απλώς ένα δοχείο αλλά ένα υποκείμενο που δρα συνειδητά και ελεύθερα αποδεικνύεται από το καταπληκτικό επαναστατικό άσμα στο οποίο ξεσπά η νεαρή πρωταγωνίστρια της θείας Οικονομίας. Μετά από τριήμερο ταξίδι, διασχίζοντας μόνη της τη μισή Παλαιστίνη και μάλιστα **μετά σπουδής** (αφού η εγκυμοσύνη της Ελισάβεθ συνιστά σύμφωνα με το ρήμα του Γαβριήλ²⁹ σημείο της δικής της σύλληψης και γέννας), φθάνει στην πρώτην στείρα συγγενή της από την εκλεκτή φυλή Ααρών, στην ορεινή Ιουδαία (άγνωστο σε ποιο μέρος ακριβώς³⁰), όπου και παραμένει επί τρίμηνο (!). Προφανώς διψώντας ως γυναίκα για επικοινωνία, πέρα από την έκπληξη που ένοιωσε για την παράδοση εγκυμοσύνη της συγγενούς της, θεώρησε την Ελισάβεθ ως το πλέον κατάλληλο πρόσωπο για να της εκμυστηρευθεί την μοναδική της εμπειρία. Οι δύο έγκυες γυναίκες (που τις χωρίζει και ο χώρος αλλά και ο χρόνος) ασπάζονται η μία την άλλη και το έξι μηνών πλήρες διαμορφωμένο έμβρυο Ιωάννης στη μήτρα σκιρτά έντονα *ἐν ἀγαλλιάσει* (πρόκειται για εκδήλωση *εσχατολογικής χαράς* πρβλ. Σοφ. Σολ. 19, 9 Μαλ. 3, 20· Λκ. 6, 23). Ήδη στη μήτρα της Μαριάμ έχει σχηματιστεί ο Κύριος. Η νεαρή Μαριάμ εκφωνεί ένα *Μεγαλυνάριο*³¹ όπου εξυμνείται η επανάσταση του Θεού που τελικά αποκαθλώνει από τους θρόνους *ἀπὸ τοῦ νῦν* (εδώ και τώρα) *τους υπερηφάνους, τους δυνάστες, τους πλουτούντες και εξυψώνει τους καταφρονεμένους (ταπεινούς και πεινώντας)*. Η ίδια (η Μαριάμ) προφητεύει ότι θα αποτελέσει αντικείμενο εξύμνησης όλων των γενιών όχι ένεκα των δικών της κατορθωμάτων ή χαρισμάτων αλλά ένεκα των *μεγαλείων*³² που πραγματοποίησε μέσω αυτής ο πραγματικά Δυνατός³³.
9. Έπεται η γέννηση του Ιησού στην πατρίδα του Δαυίδ Βηθλεέμ και ο Ευαγγελισμός των ποιμένων που θεωρούνταν ακάθαρμοι από τους ευλαβείς. Στο *Κατά Λουκάν* προηγείται της γέννησης η μετακίνηση της ετοιμόγεννης Μαριάμ από τη Ναζαρέτ στο πλαίσιο της απογραφής που διοργάνωσε ο πλανητάρχης *Divi Filius* Οκταβιανός όχι μόνον για να οργανώσει ακόμη καλύτερα την φορολογία από την οποία συντηρούνταν το καθεστώς αλλά για να κάνει μια επίδειξη ισχύος: οι υπήκοοι της αυτοκρατορίας και ιδίως της πάντα ανήσυχης Παλαιστίνης έπρεπε να

²⁸ Βλ. υποσ. 22

²⁹ Πρβλ. Σ. Δεσπότης, αρχάγγελος, *ΜΟΧΕ* (1) ad loc: Στο γνωστό εισαγωγικό Δίπτυχο τού *Κατά Λουκάν* ο Γαβριήλ (= ο ισχυρός του Θεού), *ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ* (Λκ. 1, 19), ευαγγελίζεται στον πρεσβύτερο του Ναού Ζαχαρία (πρβλ. Δαν. 9, 21) και την *ἐμνηστευμένην παρθένο* Μαριάμ στην κόμη Ναζαρέτ τις δύο παράδοξες γεννήσεις τού Ιωάννη και του Ιησού (ως *μέγα Υἱοῦ τοῦ Ὑψίστου* και *Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ*, 1, 32-35· πρβλ. 4Q 246) αντίστοιχα, προκαλώντας μάλιστα στον πρώτο (ένεκα της αμφιβολίας) αφωνία (1, 5-56). Τη νύχτα της Γέννησης του Ιησού (Λκ. 2, 9-21), *ἄγγελος Κυρίου* αποκαλύπτει στους ποιμένες την ταυτότητα του ανακεκλιμένου σε φάτνη «αδύναμου» *εσπαργανωμένου βρέφους* (*Σωτήρ, Χριστός Κύριος* [και όχι *Κυρίου!* Ψ. Σολ. 17, 32]). *Εξαιφνης* ολόκληρη (!) η επουράνια Στρατιά *ἀδει με το Δόξα ἐν Ὑψίστοις* (Λκ. 2, 14) την Ειρήνη-Ραχ και τη νέα εποχή (*aura aetas*) που κομίζεται *ἐπὶ γῆς* (πρβλ. Βεργίλιος, *Εκλ.* 4, 17), *ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία(ς)*. Κατόπιν αγγελικής παρέμβασης ονομάζεται *Ιησούς* (*Jeschua* = *αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν* Μτ. 1, 21) την όγδοη μέρα της περιτομής (Λκ. 2, 21).

³⁰ Η παράδοση υποδεικνύει το *Ἐν Κέρεμ* (= πηγή αμπελώνα). Βλ. Σίμον Γκίπσον, *Οι τελευταίες ημέρες του Ιησού*, Αθήνα: Ψυχολόγος 2009, 71.

³¹ Κάποια χειρόγραφα θεωρούν ότι η Ελισάβεθ εκφωνεί τον ύμνο καθώς εκτός των άλλων είναι παράλληλος του αίνου της Άννας (Α' Βασ. 2).

³² Ο όρος παραπέμπει στην *Εξοδο* (Δτ. 10, 21· 11, 17) αλλά και στην αποκάλυψη στον δούλο Δαυίδ (Β' Βασ. 7, 21 κε.).

³³ Βλ. Σ.Σ. Δεσπότη, *Ο Ιησούς ως Χριστός και η Πολιτική Εξουσία στους Συνοπτικούς Ευαγγελιστές*, Αθήνα: Αθως 2006, 158-160.

συνειδητοποιήσουν ότι αποτελούν αντικείμενα-υποζύγια του³⁴. Τα πάντα όμως οικονομεί ο Κύριος της Ιστορίας. Πραγματοποιώντας την Παρουσία (adventus) στην ιστορία στο πρόσωπο ενός αδύναμου φασκιωμένου βρέφους³⁵ που γεννάται incognito σε ένα σκαφίδιο για την τροφή ζώων (= φάτνη³⁶) σε μια άσημη γωνιά της αυτοκρατορίας θα ανατρέψει τα πάντα στην ιστορία. Έτσι αποδεικνύεται ότι αυτή δεν καθορίζεται από τα δόγματα του Καίσαρα.

10. Όταν εκκλησιάζεται ο Ιησούς στο Ναό (την πύλη του Νικάνορος που διαχώριζε την αυλή των γυναικών από αυτή των Ιουδαίων!) σαράντα ημερών βρέφος και ενώ ο ακροατής έχει ακούσει ήδη το θριαμβευτικό Μεγαλυνάριο το οποίο εξ ονόματος όλων των καταφρονημένων και περιθωριοποιημένων εκφωνεί η Μαριάμ, μια φιγούρα ακριβώς στο μεθόριο της πρώτης /Παλαιάς και Καινής Διαθήκης, ο Συμεών³⁷ στο Ναό, διακηρύττει ότι το νήπιο δεν θα γίνει δόξα μόνον ενός εκλεκτού λαού αλλά φως όλων των εθνών και ταυτόχρονα το μεγάλο σκάνδαλο της Ιστορίας. Απευθυνόμενος στην Μαριάμ υπόσχεται ότι την ύπαρξή της θα τη διαπεράσει οξύ δίκικοπο μαχαίρι: *καὶ σοῦ [δὲ] αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία- ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοὶ* (2, 34-35)³⁸. Μαζί με τον Συμεών, κατά τη συνήθη πρακτική του Λουκά, προβάλλει και μια γυναίκα που επίσης ξεσπά σε αίνο και ἐλάλει *περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλήμ* (2, 38). Είναι η Άννα 84 ετών χήρα. Η Άννα (το όνομα σημαίνει *χάρις*), κόρη του Φανουήλ (= Θεού πρόσωπο) από τη φυλή Ασήρ (=ευτυχία, σωτηρία!), αναγνωρίζει στο βρέφος Ιησού τον αναμενόμενο Μεσσία. Ο αριθμός 84 (7*12) που συμβολίζει είτε την ηλικία είτε τα χρόνια της χηρείας της (άρα ήταν 105 χρονών όπως και η Ιουδίθ κατά τον θάνατό της 16, 23) αποτυπώνει την πληρότητα πολλαπλασιασμένη επί τον αριθμό των δώδεκα φυλών. Η ώρα της σύναξης του διασκορπισμένου Δωδεκάφυλου έφτασε. Αναγνωρίζει στο πρόσωπο του βρέφους τον Μεσσία, τον Σωτήρα και πρώτη το διακηρύσσει!

³⁴ Ο.π. 156.

³⁵ Τα σπάργανα (< σπάργω < «περιτυλίγω, διπλώνω») ήταν μακριές και φαρδιές υφασμάτινες ταινίες με τις οποίες τύλιγαν το μωρό για να μην παραμορφωθούν τα μέλη του σώματος του. Πρβλ.: *Η διαδικασία που ακολουθούνταν μετά τον τοκετό και την οποία αναλάμβαναν συνήθως οι μαιές αναφέρεται στο εδάφιο Ιεζεκιήλ 16:4, αν και με μεταφορική έννοια. Έκοβαν τον ομφάλιο λώρο και έπλεναν το μωρό, το έτριβαν με αλάτι και έπειτα το σπαργάνωναν. Το αλάτι ίσως το χρησιμοποιούσαν για να στεγνώσουν το δέρμα και να το κάνουν ελαστικό και σφιχτό. Το σπαργάνωμα του μωρού από το κεφάλι ως τα πόδια, όπως συνέβη με τον Ιησού (Λκ 2:7), έκανε το βρέφος να μοιάζει σχεδόν με μούμια και διατηρούσε το σώμα του ζεστό και ίσιο. Τα σπάργανα τα πενούσαν κάτω από το πηγούνι και γύρω από την κορυφή του κεφαλιού για να μάθει, όπως λέγεται, το παιδί να αναπνέει από τα ρουθούνια του. Αυτού του είδους η φροντίδα των νεογνών ανάγεται πολύ βαθιά στην αρχαιότητα, δεδομένου ότι ο Ιώβ ήξερε τα σπάργανα. —Ιωβ 38:9. Βλ. <http://m.wol.jw.org/it/wol/d/r11/lp-g/1200000748>.*

³⁶ Σύμφωνα με τον Γ. Μπαμπινιώτη (*Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Αθήνα 1998 ad loc), αρχικά ο όρος αναφερόταν σε τύπο καλαθιού πλεγμένου από κλαδιά ιτιάς ή κατ' άλλη άποψη στο αντικείμενο με το οποίο δενόταν το ζώο από όπου συνεκδοχικώς προήλθε το σημ. παχνί.

³⁷ Το όνομα σημαίνει: (Ο Θεός) άκουσε! Σημειώτεον ότι στον Λκ. δεν χαρακτηρίζεται πρεσβύτες-γέρον ούτε ακολουθεί μετά το περιστατικό η απόλυση (η απελευθέρωση από τα δεσμά πρβλ. Γέν. 15, 2 [15: εν ειρήνη]: Αρ. 20, 29 Β' Μακ. 7, 9 Τωβ. 3, 6. 13), όπως ονομάζει ο ίδιος τον θάνατο!

³⁸ Όλες οι πατερικές παραθέσεις είναι από το J.A.Cramer, *Catena in Lucam Evangelium* Codd. Mss., Hildesheim 1967, 171-173, όπως αυτό είναι αποθηκευμένο στο ηλεκτρονικό Thesaurus Linguae Graecae (TLG), CD ROM Πανεπιστήμιο Irvine California. 25.7 *Τὸ δὲ ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοὶ, αἰνίττεται ὅτι μετὰ τὸν σκανδαλισμὸν τὸν ἐπὶ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ γενόμενον τοῖς μαθηταῖς, καὶ αὐτῇ τῇ παναγίᾳ παρθένῳ ταχεῖα τις ἰασις ἐπακολουθεῖ παρὰ τοῦ Κυρίου. βεβαιούσα αὐτῶν τὴν καρδίαν εἰς τὴν ἐπ' αὐτὸν πίστιν. οὕτως γὰρ εἶδομεν καὶ Πέτρον τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἀντισχόμενον, τὸ ἀνθρώπινον οὖν σαθρὸν διηλέγχθη, ἵνα τὸ ἰσχυρὸν τοῦ Κυρίου δειχθῇ. Ἄλλως. Τὸ δὲ ὅπως ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοὶ τοῦτο ἐστίν, ἵνα πάντων οἱ διαλογισμοὶ δῆλοι καὶ σαφεῖς τοῖς ἀνθρώποις γένωνται: τίς μὲν ὁ ἀγαπῶν αὐτὸν, καὶ μέχρι θανάτου τὴν εἰς αὐτὸν ἀγάπην ἐνδεικνύμενος: τίς δὲ ὁ ἐπίπλαστον ἔχων τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν, σκανδάλου πληρωθεὶς διὰ τὸν σταυρὸν: τίς τε ὁ προδιδούς καὶ ἐπιμένων τῷ τε σταυρῷ καὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ.*

11. Η αποστασιοποίηση του Ι. Χριστού από τη μητέρα του στον Λουκά ξεκινά, όταν αυτός οδηγείται στο Ναό δωδεκαετής κατά την εξαιρετικά κρίσιμη ηλικία της διάβασης/εξόδου κάθε ανθρώπου από την παιδικότητα προς την εφηβεία και την ωριμότητα³⁹, και στην αρχή της δράσης του (προσκεκλημένος σε γάμο στην γειτονική Κανά Ιω. 2, 1-11). Ο λόγος της Μαριάμ μετά από αγωνιώδη τριήμερη αναζήτηση με το παιδίον είναι επιτιμητικός: *καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἢ μήτηρ αὐτοῦ· τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε* (2, 48). Ομιλεί η μητέρα (και το εξαίρει αυτό ο Λουκάς αφού δεν χρησιμοποιεί το όνομά της αλλά την ιδιότητά της) προφανώς διότι ήταν εκείνη που βίωσε για πρώτη φορά τη ρομφαία που της υποσχέθηκε προηγουμένως ο Συμεών (2, 35). Αντικρίζει τον γιο της να αποστασιοποιείται από αυτήν στον ίδιο χώρο που είχε προφητέψει ο πρεσβύτες. Στην αρχή χρησιμοποιεί μια ρητορική ερώτηση που επικεντρώνεται στο *εμείς* της «αγίας οικογένειας» που διαταράχτηκε από την απομάκρυνση του γιου. Στην επόμενη πρότασή της, που ξεκινά με το εμφατικό *ἰδοὺ*, η Θεοτόκος προτάσσει (α) τον *pater familias* - Ιωσήφ, τον οποίο παραδόξως ονομάζει *πατέρα του τέκνου*⁴⁰ (σύμφωνα με τους Πατέρες για να μην υποψιάσει τους Ιουδαίους και επειδή από τον Ιωσήφ εγενεαλογεῖτο ο Ιησούς) ενώ (β) πριν από το ρήμα *ἐζητοῦμέν σε* (σε **παρατατικό** για να δηλωθεί η διάρκεια) χρησιμοποιεί τη μετοχή **ενεστῶτα** *ὀδυνώμενοι* που υποδηλώνει διάρκεια. Με τον τρόπο της δεν διακόπτει μόνον τον Ιησού. Ο μικρός σοφός από τη Γαλιλαία στην ηλικία κατά την οποία εγκαινιάζεται η πλήρης εφαρμογή του Νόμου φαίνεται να μην εφαρμόζει τη σημαντικότερη πέμπτη εντολή *Τίμα τον πατέρα σου*, την κορωνίδα της β' πλάκας, αυτής που αναφερόταν στις υποχρεώσεις προς τον πλησίον. Το *ἐν τοῖς τοῦ Πατρός μου* στην απάντηση του Ιησού μπορεί να σημαίνει (α) στον οίκο-τον χώρο του Πατέρα μου ο οποίος είναι και ο Ναός αλλά και ο Ουρανός, (β) τους ανθρώπους που σχετίζονται με τη διακονία Του αλλά και (γ) τα *πράγματα/τις υποθέσεις* του Πατέρα μου (Μκ. 8, 33· Α' Κορ. 7, 32-4· Α' Τιμ. 4, 15). Μάλλον σημαίνονται και το (α) και το (γ), ενώ ταυτόχρονα διακηρύσσεται ότι ο «εβραϊκός» Θεός που λατρεύεται στο Ναό των Ιεροσολύμων είναι ο Πατέρας του Ιησού και όχι κάποιος άλλος Θεός. Κατεξοχήν χαρακτηριστικό αυτού του Θεού δεν είναι η κυριότητα-κυριαρχικότητα όπως πίστευαν οι ραβίνοι ακροατές του Δωδεκαετούς αλλά η Πατρότητα. Οι ακροατές συνειδητοποιούν ότι ο Ιησούς δεν θα υιοθετηθεί κατά τη βάπτισή Του όπως συνέβη στο παρελθόν με τους βασιλείς και άλλες σπουδαίες μορφές-χριστούς του Ισραήλ αλλά και θα συμβεί μετά την Ανάστασή Του με τους πιστούς σε Αυτόν. Είναι ο φυσικός μονογενής Υιός του Πατέρα. Μάλιστα ο συγκεκριμένος Πατέρας (σε αντίθεση προς τους σαρκικούς γονείς) δεν διστάζει να αποχωριστεί και τέλος να θυσιάσει τον Μονογενή Του χάριν των ανθρώπων.
12. Και κατά τη διάρκεια αυτής της δράσης αποστασιοποιείται προοδευτικά από τη μητρική σκέπη. Εκτός από το Λκ. 8, 19-21 που είναι παράλληλο του Μκ. 3, 31, στο Λκ.

³⁹ Βλ. σχετικά Teresa Leann Reeve, *Luke 3:1-4:15 and the Rite of Passage in Ancient Literature: Liminality and Transformation*. Ph.D. diss. University of Notre-Dame 2007.

⁴⁰ Cramer, *Catena in Lucam Evangelium* 26.13: *ἀλλὰ διὰ τὴν ὑπόψιν τῶν Ἰουδαίων νομιζόντων ἐκ πορνείας αὐτὸν γεγενῆσθαι, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε.* 26.33 **Ὠριγένους**, Ὁ μακάριος Λουκάς ὅσα φῶς ἡμῖν παραστήσας ὅτι παρθένου υἱὸς ὁ Σωτὴρ ἦν, οὐκ ἐξ ἀνδρός. Πρὸς τί οὖν πατέρα εἶπε τὸν μὴ σπείραντα μὴδὲ αἴτιον αὐτῶ γενόμενον τῆς γενέσεως; Ἀπλούστερον μὲν λέγοιτο ἂν, ὅτι εἰ ἐτίμησεν αὐτὸν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τῆ τοῦ πατρὸς προσηγορία, ἐπειδὴ περ ἀνεθρέψατο αὐτόν· εἰ δὲ δεῖ τι εἰπεῖν καὶ βαθύτερον, ἐροῦμεν, ἐπεὶ ἡ γενεαλογία ἐγενεαλόγησε τὸν Ἰωσήφ ἀπὸ Δαβὶδ· ἔδοξε δὲ περιττὴ εἶναι ἡ γενεαλογία ἐρχομένη ἐπὶ τὸν Ἰωσήφ μὴ γεννήσαντα τὸν Σωτῆρα. ἴνα ἡ γενεαλογία λόγον ἔχη ἐπιτήδειον, πατήρ ἀνηγορεύθη Ἰωσήφ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 27.16 οὐ συνήκαν δὲ τὸ ρῆμα οἱ περὶ τὴν ἁγίαν Θεοτόκον, ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Κύριος, ἐπειδὴ οὐκ ἦν ἀνθρωπίνης διανοίας τὸ οὕτω λεπτὸν συνιδεῖν μυστήριον.

11 μετά τα λόγια του Κυρίου περί του είδους και της ενέργειας προσευχής αλλά και αυτά που αφορούν στο Βεελζεβούλ⁴¹ και την παραβολή που συνδέεται με τον ευτρεπισμένο οίκο και το πώς ο διάβολος επιστρέφει να κατοικήσει και πάλι όταν διαπιστώσει αδράνεια, ξαφνικά ἐπάρασά τις φωνήν γυνή ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῶ· μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. αὐτὸς δὲ εἶπεν· Μενοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες (11, 27-28· προβλ. ευλογία Γέν. 49, 25 [Ευλογία Ιακώβ προς Ιωσήφ]: καὶ εὐλόγησέν σε εὐλογίαν οὐρανοῦ ἄνωθεν καὶ εὐλογίαν γῆς ἐχούσης πάντα ἔνεκεν εὐλογίας μαστῶν καὶ μήτρας· Αποκ. Βαρούχ 54.10). Πρόκειται για μια ανώνυμη γυναικεία φωνή⁴² η οποία σε αντίθεση προς τις ανδρικές που προηγουμένως στέκονται κριτικά ή/και απορριπτικά απέναντι στον Μεσσία (11, 14-16), υψώνεται για να μακαρίσει την κοιλιά που τον βάστασε και τα στήθη που τον θήλασαν. Έτσι εκπληρώνεται μια προφητεία της Θεοτόκου για τον εαυτό της που καταγράφεται στο γνωστό Μεγαλυνάριο (1, 48: *ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί*). Η τριπλή φράση *μενοῦν-οῦν-γε* (ή *το μὲν οὔν*) μπορεί να εισαγάγει μια αντίθεση (και έτσι μεταφράζεται σε κάποιες ευρωπαϊκές μεταφράσεις καταπολεμώντας μάλλον τη Μαριολατρία), μια επιβεβαίωση ή συγκατάθεση συνοδευόμενη μια τροποποίηση⁴³. Εν προκειμένω συμβαίνει μάλλον το τρίτο καθώς ο ακροατής έχει υπόψιν του όσα έχει ήδη διακηρύξει η Ελισάβετ (1, 42. 45. 48). Ο Ιησούς επιβεβαιώνει το λεχθέν. Προσθέτει, όμως, ότι πραγματικά ευτυχισμένοι είναι αυτοί που διαρκώς αφουγκράζονται τον λόγο του Θεού και τον φυλάττουν διαρκώς στη μνήμη και την καρδιά τους. Εν προκειμένω απηχείται το 8, 21: *ὅταν μετὰ την παραβολή του σπορέα τον ενημέρωσαν ότι τον αναζητούν η μητέρα και τα αδέρφια του, ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες*. Χαρακτηριστική η απάντησή του όταν ενώ ομιλεί τον ζητούν οι συγγενείς του: *μητέρα και οικείοι του γίνονται ὅλοι ὅσοι αφουγκράζονται και συλλαμβάνουν τον γεμάτο αυθεντία λόγο Του*⁴⁴. Έτσι εξαιρεί ότι πρωτεύοντα ρόλο στη ζωή εκάστου οφείλει να διαδραματίζει η συγγένεια με τον Θεό ο οποίος αποκαλύπτεται ως Πατέρα και ταυτόχρονα (σύμφωνα με τον Ι. Χρυσόστομο) απαλλάσσει την ίδια την μητέρα τοῦ τυραννικωτάτου τῆς κενοδοξίας πάθους, ὅπερ ὡς γυνὴ πέπονθε⁴⁵. Μπροστά στα μάτια του Θεού, ὅλοι οι βροτοί είναι

⁴¹ Αξιοσημείωτο είναι ότι η ονομασία Βάαλ Ζεβούλ καταρχάς σήμαινε τον Βάαλ-Κύριο, κατόπιν αποδόθηκε Βάαλ Ζεβούβ που σημαίνει *ἀρχῶν των μυγῶν* οι οποίες θεωρούνταν στην Αίγυπτο ιερά ζώα σύμβολα της γονιμότητας και της θέρμης του ηλίου. Αργότερα αποδόθηκε στον διάβολο-Σατανά, τον Μαστεμά των Ιωβηλαίων ή τον Βελίαρ του Κουμράν.

⁴² Cramer, *Catena in Lucam Evangelium*: *Αλλά τίς ἦν αὕτη ἡ γυνή; Τινὲς μὲν λέγουσιν Ἰωάνναν, τὴν τοῦ Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν μαθητῶν γαμετήν, τινὲς δὲ τὴν μητέρα τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου Ἐλισάβετ, ἄλλοι δὲ τὴν ἀρωματοφόρον Σαλώμην, ἕτεροι δὲ ἄλλην τινὰ θεοφιλή, τὴν Σαμαρεῖτιν φωτεινήν. Ἡμεῖς οὖν, κὰν αὕτη ἡ ἐκεῖνη ἢ ἄλλη τις εἴη, οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστι πολυπραγμονῆσαι ἡμᾶς τοῦτο· οὐ γὰρ τὴν ἐπάρασαν τὴν τοιαύτην φωνὴν περιεργαζόμεθα, ἀλλὰ τὴν φωνὴν αὐτῆς ὡς λίαν θαυμαστήν.*

⁴³ Για τη σημασία της φράσης *μενοῦν γε* βλ. το σχετικό άρθρο του Χρυσ. Καραγκούνη <http://www.yumpu.com/en/document/view/15307454/menoun-and-menoune-in-the-nt-chrys-caragouniscom> (ημερ. ανάκτησης 23.11.2013).

⁴⁴ Τα δύο ρήματα (*οἱ ἀκούοντες [...] καὶ φυλάσσοντες*) στην Α.Γ. λειτουργούν ως συνώνυμα καθώς το *ακούω* σημαίνει και *υπακούω*. Γι' αυτό και είναι η πρώτη λέξη του Συμβόλου της Πίστης (του Σεμά) του Ιουδαϊσμού (Δτ. 6, 4). Εν προκειμένω ίσως το *οἱ ἀκούοντες* αντιστοιχεί στη μητέρα που συλλαμβάνει και το *ποιῶντες* στους μαστούς που θηλάζουν και τροφοδοτούν τον «σπερματικό» λόγο του Θεού. Στον Ιουδαϊσμό, όπως προδίδει το *ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος* (18, 21) του πλούσιου, το *φυλάσσω* συνδεόταν ιδιαιτέρως με την εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου. Πλέον αφορά στην υπακοή και εφαρμογή του λόγου του Ιησού.

⁴⁵ PG. 57.465 *Χρῆ δὲ μὴ τὰ ῥήματα ἐξετάζειν μόνον τὰ τὴν ἐπιτιμήσιν ἔχοντα σύμμετρον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπιτιμῶντα τίς ἦν· ὅτι οὐχὶ ψιλὸς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ Μονογενῆς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ τί βουλόμενος ἐπιτιμᾷ; ἀπαλλάξαι τοῦ τυραννικωτάτου τῆς κενοδοξίας πάθους, ὅπερ ὡς γυνὴ πέπονθε. ἐβούλετο γὰρ ἐπιδείξασθαι τῷ λαῷ, ὅτι κρατεῖ καὶ αὐθεντεῖ τοῦ παιδός· ἔδει γὰρ αὐτὴν εἰσελθοῦσαν ἀκούειν μετὰ τοῦ ὄχλου, ἢ μὴ τοῦτο βουλόμενον ἀναμεῖναι, ἕως οὔ*

ίσοι, εν δυνάμει Μητέρες του! Το χαρακτηριστικό άλλωστε της Μαριάμ ήταν ότι δεν συνέλαβε μόνον μία φορά τον Λόγο αλλά ότι διατηρούσε και γονιμοποιούσε σιωπηρά ως γη αγαθή πάντα (!) τα ρήματα που της απηύθυναν υπάρξεις όχι μόνον επώνυμες (όπως οι Συμεών και Άννα στο Ναό) αλλά και λατρευτικά ακάθαρτες όπως οι ποιμένες. Η μνήμη στην Α.Γ. ως λειτουργία της καρδιάς που συνιστά το κέντρο της ανθρώπινης ύπαρξης (και δεν έχει συναισθηματική διάσταση) και το συμβάλλειν (που σημαίνει τη βαθύτερη αναζήτηση της αιτίας ενός γεγονότος⁴⁶) είναι ζωτικής σημασίας για τη σωτηρία (πρβλ. το α' στάδιο επιστροφής του ασώτου· Λκ. 15, 17)⁴⁷. Πρόκειται για το όνομα των μαθητών του Ιησού με το οποίο είναι γνωστοί σε όλη την Ανατολή (συμπεριλαμβανομένου και του Κορανίου) σε αντίθεση προς τον ελληνορωμαϊκό όπου επικράτησε το αντιστοιχικό όνομα *χριστιανοί* (Πρ. 11, 16).

13. Το Κατά Ιωάννη τοποθετεί την αποστασιοποίηση του Ιησού από τη μητέρα Του στην αρχή της δημόσιας δράσης όταν και πραγματώνει το σημείο της Κανά⁴⁸. Αυτή η γυναίκα (η οποία δεν κατονομάζεται στο Ιω. με το όνομά της) πληροφορεί τον υίο της για το γεγονός ότι στέρεψε ο οίνος και κινδυνεύει να πάψει το πανηγύρι για τη συγκρότηση του νέου οίκου. Αναλαμβάνει έτσι να μεσιτεύσει. Η απάντηση του Ιησού είναι σιβυλική: *τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὐπω ἦκει ἡ ὥρα μου*⁴⁹. Ο πατ. Ιωάννης Σκιαδαρέσης⁵⁰ έχει συλλέξει τις βασικότερες ερμηνείες που δόθηκαν **στο πρώτο σκέλος**: **α)** *τι κοινό υπάρχει μεταξύ σου και εμού;* **β)** *γιατί ασχολείσαι μαζί μου και την αποστολή μου;* **γ)** *Γιατί μου τα λες όλα αυτά;* ή κάπως εκτενέστερα: *τι είναι αυτό που σε κάνει να πεις σε μένα και στον εαυτό σου αυτά τα λόγια; Ποιο είναι το κίνητρό σου; τι νοιάζει εσένα και μένα αν σώθηκε το κρασί;* **δ)** Παρεμφερής είναι και η ερμηνεία του αγ. Ιωάννου του Χρυσοστόμου⁵¹, σύμφωνα με την οποία ο Χριστός λέει στη μητέρα του: *Δεν είναι πρόβλημα δικό μας! Ας τους, να καταλάβουν αυτοί την έλλειψη για να νιώσουν την ευεργεσία (που θα τους κάνω)*. Έτσι ο Ιησούς δεν επιθυμεί να δώσει την εντύπωση ότι προτρέχει αλλά ενεργεί μόνον αφού γίνει αισθητή η χρεία. Επιπλέον το

τόν λόγον καταπαύση· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ χρή λογίζεσθαι· ὅμως δὲ οὐδὲ εἶπεν, ἀπελθε, εἰπέ τῇ μητρὶ μου, ὅτι οὐκ εἶ μου μήτηρ, ἀλλὰ πρὸς τὸν εἰπόντα ἀποτείνεται λέγων, τίς ἐστίν ἡ μήτηρ μου. καὶ ἕτερον δὲ τι κατασκευάζων τοῦτο εἶπεν· ὥστε μήτε ἐκείνους, μήτε ἄλλους συγγενεῖα θαρροῦντας, ἀμελεῖν ἀρετῆς. Στο Ιω. 2, 1-11 σχολιάζει ο Ιω. Χρυσόστομος: *Πόθεν ἐπήλθε δὲ τῇ μητρὶ αὐτοῦ μεγάλα λογίσασθαι περὶ αὐτοῦ οἶνον οὐκ ἔχουσι; πρῶτον μὲν ἡ σύλληψις, καὶ τὰ περὶ τὴν σύλληψιν γενόμενα ἅπαντα· οὐδὲ γὰρ παῖς ὢν ἐθαυματούργησεν, ἢ κἄν ἐν σημείοις ἐποίησεν, ἐπειδὴ ἔμελλεν ἂν πανταχοῦ ἀπελθεῖν ἢ ἀκοῆ αὐτοῦ. ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τὸ ἀκκοῦναι αὐτήν, ὅτι ὁ Ἰωάννης δι' αὐτὸν 198 ἤλθε, καὶ ὅτι αὐτῶν ἐμαρτύρησε, καὶ ὅτι μαθητὴν ἔσχε, διὰ τοῦτο λοιπὸν θαρροῦσα παρακαλεῖ· ἐβούλετο γὰρ καὶ ἐκείνην καταθέσθαι χάριν, καὶ ἑαυτὴν λαμπροτέραν ποιῆσαι διὰ τοῦ παιδός. Τὸ δὲ τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι; ταύτης ἕνεκεν τῆς προφάσεως ἔλεγεν, ὥστε μὴ ὑποπτευθῆναι τὸ γινόμενον θαῦμα. καὶ γὰρ οὐ παρά τῆς μητρὸς παρακληθῆναι ἐχρήν, ἀλλὰ παρά τῶν δεομένων· ἢ γὰρ παρά τῶν οἰκείων γινομένη παράκλησις σκάνδαλον τίκει τοῖς ὁρώσι, κἄν μεγάλα ἢ τὰ γενόμενα, ὅτ' ἂν δὲ οἱ χρεῖαν ἔχοντες αὐτοὶ δέωνται, ἀνύποπτον τὸ πρᾶγμα γίνεται, καὶ καθαρὸς ὁ ἔπαινος (PG. 59.130).*

⁴⁶ Αἰλιανός (περ. 175 – περ. 235 μ.Χ.), *Περὶ τῆς Φύσεως τῶν Ζῴων* 11.19.13: *οἱ δὲ Ἐλικήσιοι ὁρῶντες τὰ πραττόμενα ἐθαύμαζον μὲν, οὐκ εἶχον δὲ τὴν αἰτίαν συμβαλεῖν*. Βλ. M. Wolter, *Das Lukasevangelium*, Tübingen: Mohr 2008, 132.

⁴⁷ Σημειωτέον ὅτι το *τηρεῖν/ αποδίδει* το εβραϊκὸν *nazir*, ὁπότε τηροῦντες εἶναι οἱ *Ναζαρηνοί/Ναζωραῖοι* (Μτ 2, 23· Πρ. 24, 5). Γιοακίμ Γνίλκα, *Χριστιανισμός και Ισλάμ. Μια νέα Προσέγγιση*, Μτφρ. Σωτ. Δεσπότης, Αθήνα: Ουρανός (Ψυχογιός) 2009, 271 κε.

⁴⁸ Σ. Δεσπότη, Βιβλικὸὶ Συνειρμοὶ τῆς περικοπῆς του Γάμου τῆς Κανά (2, 1-11) *ΕΕΘΣΠΑ* 36 (2011) 319-342.

⁴⁹ Πρβλ. Κριτ. 11, 12· Β' Βασ. 16, 10· Γ' Βασ. 17, 18· Δ' Βασ. 3, 13. 118.

⁵⁰ Πρωτοπρ. Ιω. Γ. Σκιαδαρέσης, *Ερμηνεία Περικοπῶν ἰωάννειας Γραμματείας*, Θεσσαλονίκη: Πουρναρά 2008, 118. Για τις διάφορες μεταφράσεις που ἔχουν δοθεῖ βλ. Paula Gooder (Επιμ.), *Αναζητώντας το νόημα*. Μια Εισαγωγὴ στὴν ερμηνεία τῆς καινῆς Διαθήκης, Αικ. Τσαλαμπούνη, Χ. Ατματζίδης, Θεσσαλονίκη: Πουρναρά 2011, 99-100

⁵¹ *Τί ἐμοὶ καὶ σοί, ὦ γύναι; Καὶ δι' ἑτέραν δὲ ἀναγκαίαν αἰτίαν οὐχ ἦττον. Ποῖαν δὲ ταύτην; Ὡστε μὴ ὑποπτευθῆναι τὰ γινόμενα θαύματα. Παρὰ γὰρ τῶν δεομένων παρακληθῆναι ἐχρήν, οὐ παρά τῆς μητρὸς. Τί δήποτε; Ὅτι τὰ μὲν ἐκ τῆς τῶν οἰκείων παρακλήσεως γινόμενα, κἄν μεγάλα ἢ, προσίσταται τοῖς ὁρώσι πολλάκις· ὅταν δὲ οἱ χρεῖαν ἔχοντες, οὗτοι δέωνται, ἀνύποπτον τὸ θαῦμα γίνεται, καὶ καθαρὸς ὁ ἔπαινος, καὶ πολλὴ ἡ ὠφέλεια (PG 59.131.33).*

οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου πολλοί Πατέρες το καταλαβαίνουν ερωτηματικά. Μεταθέτουν δηλ. το ερωτηματικό στο τέλος της ερώτησης του Χριστού. Σ' αυτήν τη περίπτωση η φράση σημαίνει: *Δεν έφθασε άραγε η ώρα μου που πρέπει να παρέμβω να δείξω τη δόξα μου;* Σύμφωνα με τον προαναφερθέντα ερμηνευτή, με μια τέτοια ερωτηματική μορφή οι δυσκολίες όλης της απάντησης κάπως εξομαλύνονται. Ο Χριστός σ' αυτή την περίπτωση είναι σαν να συγκατατίθεται με την πρόταση λέγοντας εμμέσως: *θα κάνω αυτό που ζητάς. Άλλωστε δεν ήλθε η ώρα μου;* Σύμφωνα με τον Χρ. Καρακόλη⁵² και την πλειονότητα των ερευνητών, δεν ήρθε ακόμη η ώρα να αποκαλύψει ο Ιησούς την αληθινή του ταυτότητα, καθώς στη συνέχεια της διηγήσεώς μας, παρά το γεγονός του πρωτοφανούς θαύματος μόνον οι διάκονοι και οι μαθητές αντιλαμβάνονται τελικά τι είχε συμβεί, με αποτέλεσμα το πρόσωπο του Ιησού ως του εσχατολογικού φορέα της δυνάμεως και της χάριτος του Θεού να παραμείνει κρυμμένο για πολλούς. [...] Ωστόσο το ότι ο Ιησούς πραγματοποιεί τελικά το θαύμα παρά την αρχική του άρνηση, δείχνει ότι ήδη πορεύεται προς την ώρα αυτή αυτοαποκαλυπτόμενος συγχρόνως σε μια σταδιακή διαδικασία. Καταρχάς με το πρώτο σκέλος της απάντησης είναι σαφές ότι ο Ιησούς εισερχόμενος σε μια νέα φάση της ζωής Του, αποστασιοποιείται πλέον από τη μητέρα Του. Η δράση του Υιού εξαρτάται μόνον από τη θέληση τού Πατέρα.⁵³ Κάτι ανάλογο θα συμβεί και μετά την Ανάσταση όταν θα αποτρέψει τη Μαρία τη Μαγδαληνή να τον αγγίξει (21, 17: *οὐπω γάρ αναβέβηκα πρὸς τὸν Πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἶπε αὐτοῖς· αναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα Μου καὶ Πατέρα ὑμῶν καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν*). Είναι αξιοσημείωτο ότι το γεγονός της αποστασιοποίησης από την μητέρα Του βρίσκεται σε αντιθετικό παραλληλισμό προς τον ζήλο που επιδεικνύει στην αμέσως επόμενη περικοπή για τον Οἶκο του Πατέρα Του, όπως με έμφαση ο ίδιος για πρώτη φορά αποκαλεί τον Θεό του Ισραήλ, τον Κύριο των Δυνάμεων. Αυτός ο έρωτας προς τον Πατέρα θα τον καταφάγει και θα τον καταστήσει *ἀπηλλοτριωμένο* τοῖς ἀδελφοῖς Του καὶ ξένον τοῖς υἱοῖς τῆς μητρός του (Ψ. 68 [69], 9)⁵⁴. Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι οι ακροατές στην αμέσως προηγούμενη περικοπή για πρώτη φορά πληροφορήθηκαν ότι ο Ιησούς είναι ο γιος του Ιωσήφ και ο κατεξοχὴν Υἱὸς του Ανθρώπου (το οποίο στα αφτιά τους σημαίνει ο κατεξοχὴν ἄνθρωπος· πρβλ. 19, 5), ενώ στην υπό εξέταση συναντούν και τη μητέρα Του. Στο τέλος της στο προσκήνιο θα εμφανιστούν και οι αδελφοί Του και όλοι μαζί πλέον, σωματικοί και πνευματικοί συγγενείς, θα κατέβουν στην Καπερναούμ, όπου για λίγο χρονικό διάστημα θα συγκατοικήσουν όλοι μαζί (2, 12). Συνεπώς καθίσταται σαφές σε αυτό το σημείο στους ακροατές ότι ο Ιησούς δεν είναι ένας θεῖος ἄνδρας συνδεδεμένος με το ένδοξο (δαυδικό) γένος Του (το οποίο δεν αναφέρεται καν στο Ιω. παρά μόνον έμμεσα· 7, 42), ούτε υπακούει στους συγγενικούς Του δεσμούς. Άλλωστε και στην εκλογή των Μαθητών ο Ιωάννης «ανατρέπει την ιεραρχία» παρουσιάζοντας τον Ανδρέα ως «πρώτο» ακόλουθό Του, δεν συνοδεύει την αλλαγή του ονόματος του Σίμωνα με την τεκμηρίωση (*καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν*· Μτ. 16, 18), ενώ η «κλήση των μαθητών» κορυφώνεται με το διάλογό Του με τον άγνωστο στους Συνοπτικούς Νικόδημο.

14. Η μητέρα του Ιησού μόνον στο Κατὰ Ιωάννη εμφανίζεται κάτω από τον Σταυρό όταν και ο Υἱὸς της εφαρμόζοντας την εντολή *Τίμα τον πατέρα και τη μητέρα Σου* παραδίδει την γυναίκα (όπως πάντα αποκαλεί την Μαριάμ το πνευματικό Ευαγγέλιο)

⁵² Χρ. Καρακόλη, *Η θεολογική σημασία των Θαυμάτων στο Κατὰ Ιωάννη Ευαγγέλιο*, Θεσσαλονίκη: Πουρναρά 1997, 103-104: *Η άποψη [...] ότι αγνοεί την ώρα είναι αυθαίρετη.*

⁵³ Π.Ν. Τρεμπέλας, *Υπόμνημα εις το Κατὰ Ιωάννην Ευαγγέλιον*, Αθήνα: Σωτήρ 1979, 88.

⁵⁴ Πρβλ. Σ. Δεσπότης, Βιβλικοί Συνειρημοί της περικοπής του Γάμου της Κανά (2, 1-11) *ΕΕΘΣΠΑ* 36 (2011) 319-342.

στον αγαπημένο μαθητή (Ιω. 19, 26-7). «Αναγνωρίζει ότι αυτό που υποφέρει μέσα της είναι η γυναίκα ως μητέρα: Η γυναίκα αυτή δεν θα μπορέσει πια να λειτουργήσει μητρικά. Διότι η μητρική στοργή ζει όταν υπάρχουν παιδιά ζωντανά: πεθαίνει το ένα; Ένα άλλο της δίνεται. Ο Ιησούς λοιπόν της προσφέρει το μέσο να αντέξει και να αποδεχτεί τη δοκιμασία που για μια μητέρα είναι πάντα η μεγαλύτερη απ' όλες τις δοκιμασίες. Χάνοντας το παιδί της η μητέρα, χάνει μπορεί να πει κανείς ένα μέλος από την ίδια τη σάρκα της»⁵⁵. Η Παναγία ερμηνεύθηκε ως σύμβολο των χριστιανών εξ Εβραίων⁵⁶ που καλούνται να μοιραστούν το ίδιο τραπέζι και την ίδια σκέπη με τους εξ εθνών ή και ως εκπρόσωπος όλων όσων πραγματικά λαχταράνε τη δικαιοσύνη και τη σωτηρία οι οποίοι βρίσκουν καταφύγιο σε εκείνον τον μαθητή που αληθινά πιστεύει και είναι ο αυθεντικός φορέας της παράδοσης σχετικά με το πρόσωπο του Ι. Χριστού λειτουργώντας ως στύλος⁵⁷. Ήδη το *ὅ τι ἂν λέγη ὑμῖν ποιήσατε* (2, 5) ανακαλεί αντίστοιχη φράση του ισραηλιτικού λαού στους πρόποδες του Σινά (Εξ. 19, 8· 24, 3. 7).⁵⁸

15. Για τελευταία φορά στην Κ.Δ. συναντάται η Μαριάμ στο *υπερώο* της Ιερουσαλήμ μαζί με τους μαθητές τους αδελφούς του Ιησού και άλλες γυναίκες πάλι σε μια οριακή στιγμή: δεν είναι πλέον η αρχή της ζωής του Ιησού αλλά αυτή της Εκκλησίας (Πρ. 1, 14). Βρίσκεται σε ένα περιβάλλον 120 προσώπων το οποίο έχει βιώσει τον χωρισμό-την ανάληψη του Ιησού και προσεύχεται να έλθει το Άγ. Πνεύμα υπακούοντας στην εντολή του Κυρίου τους. Προφανώς έχοντας βιώσει η Μαριάμ τη δημιουργική παρουσία και την καταλυτική ενέργεια του Παρακλήτου πολύ βαθιά στην ύπαρξή της, είναι αυτή που μεταγγίζει στη νέα Κοινότητα την ζωντανή ελπίδα, το ελιξίριο της ζωής. Είναι η Οδηγήτρια της Εκκλησίας προς την Πεντηκοστή όπου πλέον με δυναμικό τρόπο το Πνεύμα μεταμορφώνει όλους ανεξάρτητα φύλου, φυλής, ηλικίας σε υπάρξεις – πρόσωπα. Αυτά παύουν να ζουν για τους εαυτούς τους αλλά αναδεικνύονται *λόγοις και πράγμασι* μάρτυρες της αληθινής ζωής.

Από τα ανωτέρω εξάγεται ότι όντως ήδη κατεξοχήν από τον Λουκά η Παναγία παρουσιάζεται ως η Σιών, ως ο Ναός, η μεσίτρια (βλ. σημεία 5.7.13), ίσως και ως ο απόγονος του Ααρών που πραγματώνει την αληθινή συμφιλίωση μεταξύ Θεού και ανθρώπων αφού

⁵⁵ Φρανσουάζ Ντολτό-Ζεράρ Σεβερέν, *Τα Ευαγγέλια και η Πίστη. Ο κίνδυνος μιας ψυχαναλυτικής Ματιάς*, Μπφρ. Ελισάβετ Κούκη, Αθήνα: Εστία 2005, 53. Όντως η εκκλησιαστική παράδοση συνέδεσε άρρηκτα τον αγαπημένο μαθητή Ιωάννη με τη Θεοτόκο αφού αναγνώρισε ως κοινά στοιχεία την παρθενία, την παραμονή στην Έφεσο και τη μετάσταση.

⁵⁶ Εναντίον αυτής της ερμηνείας τάσσεται η Τσαλαμπούνη, *Η μητέρα του Κυρίου* 44 υποσ. 59.

⁵⁷ Ο Γ. Ράτσινγκερ, Πάπας Βενέδικτος ΙΣΤ', *Ιησούς από Ναζαρέτ. Β' Μέρος: Από την Είσοδο στην Ιερουσαλήμ μέχρι και την Ανάσταση*, Αθήνα: Ψυχογιός 2012, 219 σημειώνει τα εξής: *Επί τη βάσει του μοντέλου της συλλογικής προσωπικότητας η αρχαία Εκκλησία δεν είχε καμιά δυσκολία –σύμφωνα με τη βιβλική σκέψη- από τη μία πλευρά να αναγνωρίσει στη γυναίκα την Μαριάμ απόλυτα προσωπικά και από την άλλη πλευρά υπερβαίνοντας τους χρόνους να θεωρήσει σε αυτή την Εκκλησία, τη νύμφη και τη μητέρα. Έτσι το μυστήριο της Μαριάμ εντός της ιστορίας αποκτά διαχρονικότητα. Όπως η Μαριάμ - η γυναίκα, έτσι και ο αγαπημένος μαθητής αποτελεί ταυτόχρονα συγκεκριμένη μορφή και τύπο της μαθητείας όπως πάντα αυτή θα παρουσιάζεται και πρέπει να παρουσιάζεται. Στον μαθητή, στον αυθεντικό μαθητή μέσα στην αγαπητική κοινωνία με τον Κύριο, θα παραδίνεται η γυναίκα: η Μαριάμ-η Εκκλησία. Ο λόγος του Ιησού στον σταυρό παραμένει ανοικτός για πολλές συγκεκριμένες πραγματοποιήσεις. Πάντα και η γυναίκα αλλά και ο μαθητής θα λαμβάνουν την ανάθεση και σε καθένα θα ανατίθεται να εκπληρώνει ξανά και ξανά στη ζωή του την αποστολή όπως ο Κύριος για αυτόν έχει ορίσει. Ολοένα και πάλι ο μαθητής θα λαμβάνει την εντολή να αποδέχεται στα ίδια την Μαριάμ ως πρόσωπο αλλά και ως εκκλησία και έτσι να εκπληρώνει την τελευταία εντολή του Ιησού.*

⁵⁸ A. Serra, *Maria a Cano e presso la croce. Saggio di mariologia giovannea* (Gv 2,1-12 e Gv 19,25-27) (Centro di Cultura Mariana "Madre della Chiesa", Roma, 31991 7-78, εδώ 34-37. Η παραπομπή ελήφθη από D.S. Kulandaisamy, *The first 'Sign' of Jesus at the wedding at Cana An Exegetical Study on the Function and Meaning of John 2.1-12* http://www.academia.edu/1485220/Exegesis_Wedding_at_Cana_John_2_1-12 (9.10.2013), 64

σημειώνεται ότι είναι συγγενής της ααρωνίτισσας Ελισάβετ. Στο σημείο αυτό η υμνολογία προς την Θεοτόκο εκπληρώνοντας την προφητεία της ίδιας και αποδίδοντάς της π.διαθηκικούς «τόπους» που σχετίζονται με την π.διαθηκική λατρεία έχει ερείσματα στην Κ.Δ.. Παρουσιάζεται όμως στην Κ.Δ. και ως άνθρωπος (σημεία 11.12) και μετά τη γέννηση του Ι. Χριστού ο οποίος ουδέποτε οικειοποιείται θεϊκά χαρακτηριστικά. Ταυτόχρονα επανειλημμένα ιδίως στους Συνοπτικούς τονίζεται ότι μητέρα και αδελφία του Ιησού μπορούν να γίνουν όσοι αφουγκράζονται, γονιμοποιούν και κάνουν πράξη το λόγο Του, ο οποίος πλέον υποκαθιστά την Τορά. Αυτό το στοιχείο χρήζει περαιτέρω έμφασης αφού η λαϊκή ευσέβεια θεωρεί και την ίδια την Παρθένο σκευός εκλογής περισσότερο παρά ως ένα πρόσωπο που προφανώς μετά από εσωτερική διεργασία και άσκηση είπε το μεγάλο Ναι τη στιγμή κατά την οποία την επισκέφθηκε ο Γαβριήλ. Γενικότερα μετά τον 6^ο αι. μ.Χ., όταν και κλονίζεται το οικοδόμημα της Νέας Ρώμης από ποικίλους εχθρούς και από την παρουσία μιας νέας μονοθεϊστικής θρησκείας, του Ισλάμ, παρατηρείται μια εξιδανίκευση όλων των προσώπων του άμεσου κύκλου του Ι. Χριστού⁵⁹.

Στην Ανατολή παρά την τιμή προς την Θεοτόκο η οποία θεωρήθηκε η υπέρμαχος στρατηγός της Πόλης (όπως άλλοτε συνέβαινε με τη Δόξα του Κυρίου και την προστασία που παρέχει στην Ιερουσαλήμ και το Ναό) και μέχρι σήμερα ονοματίζεται με ποικίλους τίτλους και αγιογραφείται κατεξοχήν στην πύλη του Ιερού και την αψίδα αυτού, η Εκκλησία δεν δέχθηκε ότι ήταν απαλλαγμένη τελείως από το προπατορικό αμάρτημα (*immaculata*), ούτε υιοθέτησε το δόγμα της άσπιλης συλλήψεώς της (1854) και της ενσώματης μεταστάσεως (*assumpta* 1950). Στον πυρήνα της Αποκ. (κεφ. 12)⁶⁰ καταγράφεται η σύγκρουση μιας γυναίκας που παρότι έχει ως κόσμο της τον ήλιο, τη σελήνη και το ζωδιακό κύκλο, βρίσκεται απέναντι στον αρχέγονο Δράκοντα (τον αιώνιο Κατήγορο-Σατανά) έχοντας βασανιστικές ωδίνες τοκετού. Τελικά γεννάται ο αυθεντικός Μεσσίας αλλά αυτή δεν αναλαμβάνεται μαζί του. Ο διωγμός αυτής και του λοιπού σπέρματός της (των υπόλοιπων απογόνων) συνεχίζεται για ένα προβλεπόμενο από τον Θεό διάστημα. Είναι ο καιρός – η ευκαιρία να ανακαλύψει στην έρημο την παρουσία του αληθινού Θεού τριγύρω της αλλά και την ευθύνη να καταθέσει ακόμη πιο έντονα αυτή τη μαρτυρία-εμπειρία της για το εσφαγμένο αλλά δοξασμένο Αρνίο για να σωθεί όλος ο κόσμος.

Ίσως στα χρόνια που βιώνουμε θα ήταν καλό στον ορθόδοξο χώρο ο Σάντα Κλάους να αντικατασταθεί από το πρόσωπο της Θεοτόκου⁶¹. Αυτή ζώντας στην απόλυτη οικονομική,

⁵⁹ Χαρακτηριστικό το πώς ερμηνεύτηκαν η πρόσκληση του Πέτρου για παραμονή στο όρος της Μεταμορφώσεως και το σχόλιο του Ευαγγελιστή ότι δεν γνώριζε τι έλεγε (Μκ. 9, 6- Λκ. 9, 33). Ενώ μέχρι τον 6^ο αι. ο Πέτρος είναι η ενσάρκωση της άγνοιας και του σαρκικού φρονήματος, από τότε και εξής η φράση *Καλὸν ἔστιν* θεωρείται ότι δεν έχει στόχο να αποτρέψει τον Ιησού από το πάθος αλλά να καταδείξει πόσο ανώτερο από κάθε σαρκική απόλαυση είναι το φως που διαχέεται από το πρόσωπο του Ιησού τη στιγμή της μεταμόρφωσης στο όρος. Ο Κηφάς μεταμορφώνεται [...] σε ένα ιδεότυπο του ευσεβούς ανθρώπου. Βλ. Κ. Μποζίνη, Τα λόγια του Πέτρου στο Θαβώρ όπως ερμηνεύτηκαν στην πατερική γραμματεία, *Πνευματική Διακονία* [Περιοδική έκδοση Ι. Μητροπόλεως Κωνσταντίας-Αμμοχώστου] 11 (2011) 18-26. Σημειωτέον ότι από τον 6^ο αι. και μετά ταυτόχρονα με την ανάπτυξη της νηπτικής/ησυχαστικής θεολογίας, ίσως και ένεκα της καταδίκης του Ωριγένη από την Ε΄ Οικουμενική Σύνοδο, παύει και η δημιουργική ενασχόληση με τον υπομνηματισμό των Γραφών αφού αναπαράγεται συνήθως ο Ι. Χρυσόστομος.

⁶⁰ Σ. Δεσπότη, *Η Αποκάλυψη του Ιωάννη. Το βιβλίο της Προφητείας. Λειτουργική και Συγχρονική Ερμηνευτική Προέγγιση*, Τόμ. Β΄, Αθήνα: Αθως 2007, 145-153. Ο R. E. Brown, *The Gospel according to John* (i-xii), AB 29 New York 1966, 109 παραλληλίζει τη «γυναίκα» της Κανά η οποία εμφανίζεται και ως νέα Εύα δίπλα στο ξύλο του Σταυρού με τη γυναίκα του Αποκ. 12.

⁶¹ Κάποιες παιδαγωγικές προτάσεις για την παρουσίαση της εορτής των Χριστουγέννων στο σύγχρονο κοινό βλ. στην παρουσίασή μου Γέννηση του Ιησού Χριστού <http://eclass.uoa.gr/modules/document/document.php?course=SOCTHEOL100>

κοινωνική και πολιτική απαξίωση, κατανόησε το αληθινό νόημα της ζωής και της Γραφής, αφουγκράστηκε το ευαγγέλιο του ουρανού και παρά τη ρομφαία που διαπέρασε τα σωθικά της, πέτυχε συλλαμβάνοντας και κυφορώντας τον Λόγο να ανατρέψει την πυραμίδα των εφήμερων εξουσιαστών και να προσφέρει αληθινή σωτηρία.